

veselju neporednih paglavcev. Kladi ste bili dve, jedna za moške, druga ožja za ženske. Zgodilo se je pa nekoč, da je bila za neko žensko dotična klada preozka, in so morali obsojenko ukleniti v moško. A ker je bila ta nekoliko prevelika, pomagala si je jetnica in se rešila iz justičnega orodja in jo popihnila natihoma domov, ne da bi se blagohotna pravica brigala za njo. To so bili časi!

Iz Bijač potujemo dalje po mali a nerodni cesti skozi mali seli Španjūt in Náv-kula. Kmalu smo nasproti Šempetru, katerega vidimo, kakor nam ga kažejo zadnjič objavljene slike. Med njimi in med nami šumí skrita v globoki strugi Nadiža. Še nekoliko dalje in smo v dolnjem Brnasu in takoj za njim pri Mostu, kjer smo začeli potovanje po nadiški dolini in kjer ga tudi dovršimo. Šli smo po levi strani reke, vrnili smo se od Podbunesca doli po desni.

Ostali dve dolini, namreč sovodnjiška in šentlenardska, sta manj važni in nam ne kažete zanimivih posebnosti, zato se ne bomo dolgo mudili ž njima; površen pogled bo zadostoval.

Krenimo torej zopet od „Mosta“ in potujmo dalje, toda ne več ob Nadiži, ampak ravno naprej po drugi cesti.

Kmalu smo na ažlinskem polju. Upravdiven razgled se nam odpira pred očmi.

Nizko pod nami se krotko vije med poljem, ob vznožju nasprotnih bujno obraščenih goric, nadiški pritok Erbeč, obkrožen s košatim vrbjem in z vitkimi topoli. Vhod in prvi del šentlenardske doline se ti slikovito predstavlja. V sredini na malce vzvišenem prostoru samozavestno sedi in se ti lepo smehlja izpod zelenja mali Sv. Lenard z župno cerkvijo in z zvonikom, ki se ti zdi kakor grajski stolp, čuvajoč nad vasjo in nad dolino. Gorice se lepo vrstijo na desni, na levi in v ozadju; skoraj na vsaki strani se ti blesti cerkvica in od daleka te pozdravlja gorska vas.

Ako se ozreš na desno, zagledaš vrh visokega hriba daleč sloveče svetišče „Staro goro“ (ital. Madonna di Monte, ali pa tudi: Castello del Monte). Italijansko ime „castello“ (grad) je opravičeno, zakaj to ti ni navadna vas, ampak pravcati obzidan grad s cerkvijo v sredi. Prebivalci so Slovenci, a spadajo pod čedadski okraj, kakor tudi oni, ki stanujejo za hribom v ozki in dolgi dolini ob Idriji (Indrio) na državni meji.

Na Staro goro priroma vsako leto od blizu in od daleč brez števila romarjev, slovenskih in laških. Tu pa tam pridejo sem po malem celó s Kranjskega. Kraj je vsestranski zanimiv, razgled posebno krasen in širen. Sploh, kdor ima priliko, ne bo mu žal, če pogleda gori; iz Čedada se celó lahko pelje, dasi je bolje hoditi. (Dalje.)

Književnost.

Slovenska književnost.

Knjige „Matiče Slovenske“ za l. 1897.

Slovenske narodne pesmi. Uredil dr. K. Štrekelj. III. snopič. Str. 393—592. (Štev. 359—629.) — Ta snopič nam podaja pripovedne pesmi legendarnega značaja: o smrti, o usodi duše, o sodbi, o svetnikih, zlasti o Mariji, o Božjem Sinu in raznih njegovih dogodkih, o božjih potih in svetih krajih i. dr. Kakor v prejšnjih snopičih tako so tudi v tem razne inačice, natanko določene po kraju, po viru, po razlikah.

Ta snopič je zanimiv in sam na sebi važen ne samo zaradi natančnega kritičnega dela uredniko-

vega, ampak posebno zaradi tvarine, ki nam jasno in verno kaže duha in mišljenje našega naroda. Tu se vidi, kako si zna narod na podlagi verskih resnic ustvariti svoj pesniško-verski svet z mnogimi osebami in različnim mišljenjem; kako se družita nadnaravni svet z naravnim v najtesnejšo jednoto. Večinoma pojasnjujejo naše pesmi prav živo kako versko resnico ali pa jo kažejo od kake posebne strani, druge razlagajo po svoje kako versko vprašanje, s katerim se narod rad bavi.

Nekatere pesmi iz tega snopiča so čudovito lepe in so cvet naše narodne poezije, n. pr. znana pesem 501: Oj sijaj, sijaj solnce, Oj solnce romeno itd. ali pesem o sv. Valentinu in Peregrinu: „Lakoma

krčmarica“ str. 581 nasl.) in mnoge druge. Tu vidiš, kaj je poezija! Naši mladi pesniki, ki omahavajo sem in tje in poprašujejo, kaj naj bi brali iz dobrega pesništva, lotijo naj se teh-le narodnih pesmij, da bodo umeli, kaj je poezija. Ob jednom se lahko prepriča vsakdo, ki globlje misli, kakšno moč ima krščanska vera na pesniškega duha narodovega. Da, vera je poezije gorko solnce, ki pokliče iz tal najlepše cvetke in jim da najprijetnejšo vonjavo.

Zato smo uredniku za ta snopič izredno hvaležni in želimo, da bi ta oddelek narodnega pesništva, namreč legendarnega, v obče, verskega značaja, podal v obilni meri, ker s tem bo njegova zbirka mnogo pridobila in bo ugajala tudi preprostemu ljudstvu.

Dr. Fr. L.

Elektrika, nje proizvajanje in uporaba. Spisal J. Šubič, c. kr. ravnatelj. V Ljubljani 1897. Vel. 8° Str. 96. Cena 60 kr. — Z velikim zanimanjem smo čitali novo knjigo o elektriki, prvo večje slovensko delo, v katerem pisatelj podaja, kakor v predgovoru omenja, olikanemu čitatelju v domači besedi način proizvajanja in uporabe elektrike. Ker je zanimanje za elektriko splošno in se njena uporaba vedno bolj in bolj širi, je bilo gotovo nujno potrebno, da je tudi naše slovstvo dobilo knjigo, času in napredku primerno. Za to delo sme biti slovenski narod gospodu pisatelju in „Slovenski Matici“ hvaležen.

Po vsebini deli pisatelj knjigo v dva dela: proizvodnje in uporaba elektrike. Prvi del o proizvodnji elektrike je izšel za leto 1897., in drugi del, o praktični uporabi elektrike, pričakujemo za letošnje leto.

Da težave pri sestavljanju take knjige niso majhne, je lahko umevno. Ni lahko pisati o stvari, katere teorija ni še dovršena, kjer se nam je zadovoljiti z več ali manj verjetnimi hipotezami. Druga težava je ta, da se morajo opisati kolikor mogoče vse nove izumitve. Morda se nobena vednost ni razvijala s toliko hitrico, s tako plodovitimi izumitvami, kakor uprav elektrika. Tretja težava, s katero se je bilo pisatelju baviti, je bil jezik. Samo ob sebi se umeva, da naša terminologija za to stroko ne more biti še dovršena, da je bilo zlasti za električne stroje treba mnogokrat iskati novih izrazov, da je bilo treba že same o sebi dostikrat težko umevne pojave razkladati kolikor možno poljudno in umevno. G. pisatelj pravi, da mu je bilo pri marsikaterem vprašanju treba ledino orati. To nalogo je pa pisatelj opravil jako povoljno, ogibal se je n-potrebni tujih izrazov, pač pa rabil vse, kateri so splošni v raznih jezikih. Knjiga se lahko bere in zanima čitatelja vseskozi, ako se hoče iz nje kaj prida učiti. Omenjamo, da ima lično zunanjo obliko in dobre podobe, ki pojasnjujejo tekst.

Želeli bi pa, da bi nam pisatelj koncem drugega zvezka podal zaznamek vseh tehničnih izrazov, kateri se nahajajo in se bodo nahajali v knjigi.

Ivan S—k.

Hrvaška književnost.

Knjige „Matice Hrvatske“ za leto 1897.

Vjekoslav Klaić: *Bribirski knezovi od plemena Šubić do god. 1347.* — 8° str. 176. Cena 1 gl. 20 novč. — Pisatelj je v tej knjigi opisal najstarejšo zgodovino slavnega plemena Šubićev. Domovina te plemenite rodovine je nekdanja Bela Hrvatska, v današnji Dalmaciji, kjer se je to pleme naselilo v bibrirski župi na reki Krki. Tu je bil njihov plemenski grad Bribir. Volili so svoje župane; ko jim je pa na koncu 12. stoletja ogerski kralj podelil kot leno celo bibrirsko župo z vsemi gradovi in vasm, postali so fevdalni knezi. Sedaj je njihova moč rastla od leta do leta, tako da je za poslednjih kraljev iz hiše Arpadove ban Pavel I. skoraj kot neodvisen vladar vladal na Hrvaškem in v Dalmaciji. No, ko so prišli kralji iz hiše Anžuvincev, hoteli so zmanjšati moč bibrirskih knezov. Tako jim je kralj Ljudevit I. vzel l. 1347. njihovo trdnjavo Ostrovico, a v zameno jim dal grad Zrin „u slovinskoj zemlji“; tako so se prelevili v Zrinjske in si v času turških vojsk zaslužili trajen spomin. Klaić je prav zanimivo opisal zgodovino te slavne rodovine do časa, ko so se preselili v svojo novo domovino. Knjiga lepo in vestno pojasnjuje ne le zgodovino Šubićev, ampak sploh tedanjo dobo, pa zato želimo, da bi pisatelj svoje delo nadaljeval, kakor nam je nekoliko že obljubil.

Janko Barlè.

Zabavna knjižnica Matice Hrvatske. Svezak CC. „Kraljevič Radovan.“ Tragedija v pet čina. Napisala Ida Fürst. 8°, str. 76. Ciena 25 novč. — Snov je zajeta iz domače zgodovine in sicer iz leta 1091. po smrti znanega hrvaškega kralja Zvonimira. Ta je bil umorjen v domači vojski od svojih rojakov in je umiraje preklel svojo domovino, da pride pod žezlo tujcev. Njegovega jedinega sina Radovana je to prekletstvo bolelo in trdno je mislil, da se izpolni celo, ko bi postal on sam kralj. Zato pa se je branil krone hrvaške, dasi je svoj rod iskreno ljubil. Od krone ga je odvrčala najbolj Mara, lepa žena pohabljenega Kolomana, ki je, preziraje svojega moža (zakaj ga je neki vzela?), ljubila strastno kraljeviča Radovana. Tukaj že opominim, da se mi zdi čudno, nepojmljivo, zakaj je Radovan to ženščino tako verno poslušal, dasi ga ni ž njo družila ne vez ljubezni, ne krone, ne dušne sorodnosti, skratka — nič. In vendar sam priznava, predno gre v smrt: „Ona me je na sve to navela. — Ona je svemu kriva.“ — Vladislav, kralj ogerski,